

ZEMTURIŠ

LATGALES NOVADA NEDĒLAS LAIKRAKSTS

Nr. 39

1995. GADA 13. OKTOBRIS

CENA 5 SANTĪMI

KLUSAIS VEĻU LAIKS

14. oktobris – pāvesta un mocekļa Kaliksta I atceres diena, svētdiena veltīta mūķenei un baznīcas mācītājai Terēzai no Avilas. 17. oktobris arī ir mocekļa diena – biskapa Ignata no Antiohijas; 18. oktobris – evaņģēlista Lūkasa, un ceturtdiena, 19. oktobris – mūka Pāvila no Krusta, priesteru un mocekļu Jāņa no Brefelas un Izāka Žoga piemiņas diena.

ZEMKOPIJA KALENDARS. Zemliku un Veļu mēnesis jau pusē, ap vidu jau arī klusais veļu laiks. Mēness ceļš ir no Dviņiem šodien un rit, uz Vēzi svētdien un pirmdien, Lauvu – no otrdienas līdz ceturtdienai, līdz Jaunavai pārkampiektdien, pēdējais tā ceturksnis iesākas pirmdien, 16. oktobrī pulksten 18.26. Tautas ticējumos teikts, ka pēc meža zosu aizlidošanas, it sevišķi ja tas to darijušas augstu debestīs, septītajā dienā sagaidāms sniegs. Un vēl – ja šie putni mājām pāri laižas pa pāriem, tad vai nu šajās mājās, vai pašam redzētajam būs kāzas. Ja oktobrī siltas dienas – silti Ziemassvētki, ja tā sākumā lapas zaros, turas un lietus gāz ar krusu, ziema vilksies garumā, ja lapas ilgāk paliek savās vietās zaros, nenobirst, tad arī pavasaris kavēties. Ja kurnji rudenos rok augstus rakumus – ziemā gaidi daudz sniega.

ĪVĀROJAMI DATI

15. oktobrī 1930. gadā Daugavpilī teik atvārta ērģelnieku skūļa, kas, dorbodamos prāvesta Oduma Vyžuļa vadeībā, sagatavoja specialistus Latvijas katōļu draudzem.

17. oktobrī atzīmējam 80 gadu jubileju (1915) dzejņikam un profesoram Francim Murānam. Šymā pošā dīna pyrms 45 godim Rēzeknē dzimis keramikis Pīters Kise (1950 – 1980).

18. oktobrī 70 gadu byutu mōkslas zynōtnīkam Jōnam Pujātam, Latgolas keramikas atteisteibas veicynōtōjam (1925 – 1988).

«Tāvu zemes kalendars»

FRANCIM MURĀNAM UN JĀNIM PUJĀTAM VĒLTĪTO LASIET MŪSU ŠĪ NUMURA TREŠĀ LAPPUSĒ.

P. Gleizdāna grāmatzīme

SAEIMAS

VĒLŠANAS

Pulksten 8 no rīta, kad durvis vērā vēlēšanu iecirkņi, pasta vieglo automašīnu šoferi, kuriem jābrauc reisos, sprieda, ka uz ceļiem būšot pastiprināta policijas modrība. Taču izrādījās, ka nekā tāda nav – gluži parasta diena. Kam tā brīva – atpūšas, kam darbs – strādā. Daudzi pilsētnieki izbraukuši novākt cukurbietes lauku saimniecībās, izvest kūtsmēslus, atlikdami balsošanu uz pēdējo dienu, citi – otrādi: vispirms iet uz vēlēšanu iecirkni. Preiļos to ir divi, tikpat arī Līvānos, pa vienam katrā pagastā. Rajona vēlēšanu komisijas darbinieki Leons Čišs pastāstīja, ka pavisam kopā tādu 23 un 31039 potenciālie vēlētaji.

Pirmais iecirknis Preiļos iekārtots bērnu jaunrades centrā, kur zālī nomā Preiļu 1. vidusskola. Kā teica šī iecirkņa vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs skolotājs Pēteris Skutelis, las esot lētāk, kā irēt telpas citur. Vienīgā nesaprašanās bijusi ar kādu vēlētajū, kurš izteicis piezīmi, kāpēc ne ierastajā vietā – rajona padomes zālē, kur tas praktizēts visu laiku. Vinam pacietīgi tika skaidrots, ka jau 12 dienas šeit pie durvīm redzams liela izmēra uzraksts un ka jauna adrese publicēta arī rajona laikrakstā «Novadnieks». Šis vēlētais laikam bija domājis, ka vismaz tā pastiprināt savu aktivitāti. Turpretī visi citi nāca un gāja klusēdami.

– Pie mums jau nobalsojuši vairāki vēlētajū no Preiļu pagasta, kuriem līdz savam iecirknim jāiet cauri pilsētai. Domājam, ka lielāks pieplūdums būs svētdien pēc dievkalpojuma baznīcā, jo apkaimes lauku ļaudīs pieraduši visas savas darīšanas veikt vienā piegājienā, – teica komisijas priekšsēdētājs.

Te saņemti 46 pieteikumi izbraukumiem uz vietām, tajā skaitā 25 no Preiļu slimnīcas, kur daktere Marta Veita savā kabinetā iekārtojusi arī improvizētu iecirkni, lai slimniekiem būtu ērtāk.

Mācību iestādē – Preiļu arodu vidusskolā – iekārtots arī otrs vēlēšanu iecirknis, tā komisijas priekšsēdētāja Natālija Pizele bija norūpējusies tikai par vienu: uz trim dienām norīkots viens policists, būšot viņam grūti citādi viss

esot kā parasti. Iecirknis šeit iekārtots tradicionālā vietā, ļaudīs pieraduši, nāk un iet bez burzmas, nekādu pretenziju un iebildumu. Uz mājām pieprasījuši tikai četri vēlētajū. Pulksten 12 te bija nobalsojuši 350 vēlētajū.

Tāpat kā 1., arī šajā iecirknī par novērotāju savu pārstāvi atsūtījis viena vienīgā Demokrātiskā partija «Saimnieks». Arī centrā pie stendiem, kur iepriekšējās 5. Saeimas vēlēšanās bija cīņa par vietu, kur tika aplīmēti arī tuvākie elektrosadales skapīši, karājās tikai viens savienības «Latvijas ceļš» plakāts.

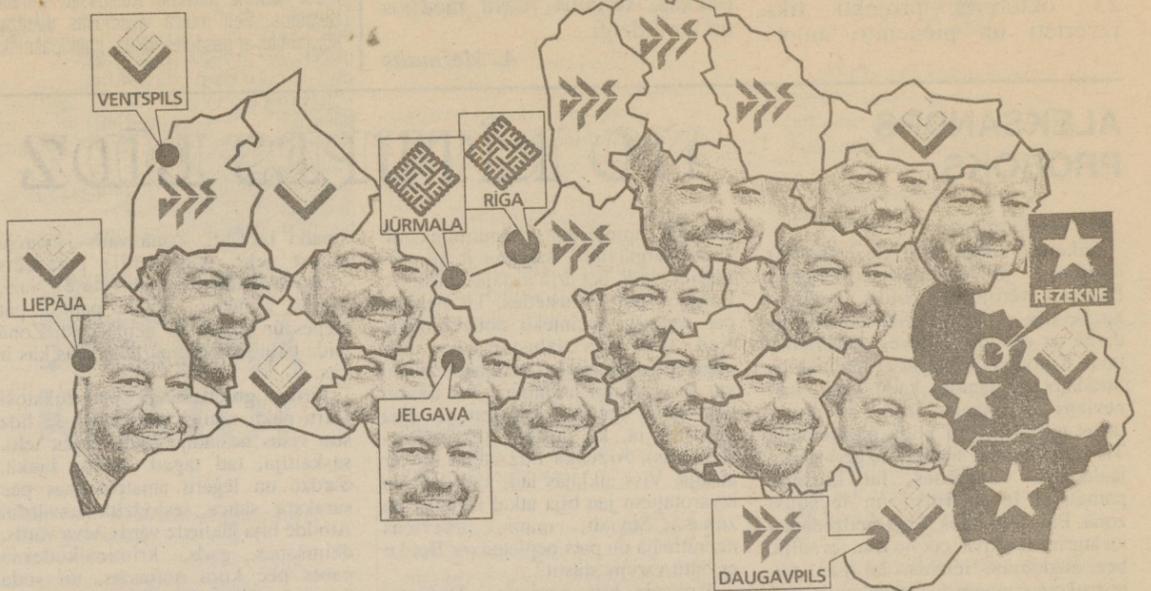
Pa ceļam bija izdevība satikt divus no kandidātiem – Juri Urtānu no LNNK un LRP koalīcijas, un Bronislavu Lizaņu no Latvijas vienības partijas. Pirmais kā parasti pieņēma pacientus savā privātajā doktorātā un otrs no SIA «Stabulnieki» acīm redzami bija ieradies darba vajadzībās.

Atceroties par N. Pizeles kundzes norādījumu uz policijas dežūru, iegriezos arī rajona nodalē. Dežurants virslēinants Kārlis Briška pastāstīja, ka tik daudz policistu rajonā nav, lai varētu dežurēt uz mainām, kamēr komisijas strādā – viņi atpūšas un otrādi – strādās, kad iecirkni būs aizieģelēti, komisijas atpūšies. Nodaļa veic savus pienākumus kā kurā parastā dienā.

Vārdu sakot, visur valdīja miers un satīcība, tikai retajam iecirkņos bijis jāpaskaidro, kas tuvāk par balsošanas procedūru. Visi jau apguvuši jauno daudzpartiju vēlēšanu mehānismu. Līdz pusdienlaikam visos 23 vēlēšanu iecirkņos bija nobalsojuši 4358 vēlētajū, kas sastāda 14 procentus.

Otrā vēlēšanu diena pagāja vēl lēnāk un apdomīgāk, laikam jau traucēja nepārtrauktā līnāšana. Pēdējās daudz maz precīzākas ziņas no rajona vēlēšanu komisijas verēja saņemt pēc pulksten 1.00 jau 2. oktobrī. Iarādījās, ka pirmā vieta ar 31 procentu ir 13. sarakstam – Kustība Latvijai (Zīgerista partija), ar 17 procentiem sēko 17. saraksts – Savienība «Latvijas ceļš», 9. – Demokrātiskā partija «Saimnieks» un 4. – Latvijas Vienības partija – abi pa 12 procentiem, 10. saraksts – Latvijas Sociālistiskā partija – 10 procenti un 2. – Latvijas Zemnieku savienība – 5 procenti. Pārejiem mazāk par pieciem procentiem.

Agabali	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Balvu raj.	0.41	7.79	2.42	12.34	2.13	2.82	1.49	1.72	14.11	4.67	0.18	0.69	19.54	4.07	3.54	1.10	16.83	3.74	0.42
Daugavpils raj.	0.61	12.89	0.74	9.37	1.27	6.03	2.30	2.83	18.23	9.68	0.14	0.47	8.87	2.61	0.86	0.93	18.71	2.64	0.81
Daugavpils	0.43	4.20	0.63	2.66	0.66	20.56	0.78	8.57	26.35	17.26	0.14	0.25	2.83	1.55	0.59	1.16	12.01	1.86	0.50
Krāslavas raj.	0.60	11.28	1.43	8.71	1.80	10.15	1.90	1.45	14.35	16.61	0.17	0.38	9.92	2.98	0.44	0.98	15.08	1.31	0.48
Ludzas raj.	0.34	6.64	0.64	11.19	1.35	9.98	1.08	1.52	8.93	16.42	0.10	0.30	14.84	3.15	1.19	0.86	19.21	1.79	0.48
Preiļu raj.	0.29	7.83	1.17	12.17	2.42	3.43	1.00	1.68	12.11	9.78	0.14	0.42	20.84	4.51	1.04	0.89	16.61	3.38	0.29
Rēzeknes raj.	0.47	7.87	1.25	11.61	2.30	9.33	0.86	1.09	7.82	21.38	0.27	0.42	14.00	3.65	0.37	0.96	13.04	3.01	0.32
Rēzekne	0.33	2.26	0.65	6.50	2.64	15.47	0.35	2.38	12.87	28.29	0.18	0.28	9.72	3.88	0.35	0.41	10.05	3.14	0.24
LATGALE	0.43	7.10	1.05	8.63	1.72	10.90	1.14	2.63	15.52	15.83	0.16	0.38	11.69	3.14	0.98	0.93	14.79	2.55	0.44

PIRMS vēlēšanām viens otrs izteicās, ka balsos labāk par «velna duci» – 13. sarakstu – Tautas kustību Latvijai, (Zīgerista partiju), jo šajā sarakstā tikpat kā neesot pazīstamu cilvēku, tāpat, neviens neesot piemānījies.

J. Zīgerista kungs visus citus nosaucis par bandītiem, bet viņu neviens par to neiesūdzot tiesā – laikam jau taisnība. Izrādījās, ka to liecina arī šī skaislā kartē no autoritatīvā laikraksta «Diena», ka Latvijā lielākais vairums tā domā un izdaudzīnātā «banānu republikas» piekritēju lavīna no Jelgavas, kur tā aizsākās LR 5. Saeimas vēlēšanās, jo sekmīgi aizvēlusies līdz Latgalei. Tikai Daugavpils, Ludzas un Alūksnes rajonos vairāk cienā Savienība «Latvijas ceļš», pašā Daugavpilī un mūsu zemītes ziemeļos – Demokrātiskā partija «Saimnieks», bet Krāslavas un Rēzeknes rajonos, Rēzeknē par uzvarētājiem kļuvuši «melnie» – LSP.

PATEICĪBA

Laikraksta «Zemturis» redkolēģija par atbalstu un uzmanību pateicas Preiļu pašvaldības uzņēmuma «Saimnieks» vadītājam Antonam Krišānam, valsts uzņēmuma «Agroķīmija» vadītājam Ivanam Zenovjevam, Ministeres latviešu ģimnāzijas (Vācija) mācību spēkam un žurnāla «Kara Invalids» redaktoram Albertam Spogim,

Latvijas Zemnieku savienības priekšsēdētāja vietniekam Jānim Kinnam,

Savienības «Latvijas ceļš» Preiļu rajona biroja vadītājam Jānim Leitānam,

LR 5. Saeimas deputātam no LZS Jānim Kokinam un cer arī uz turpmāku sadarbību.

Valdība iecerējusi samazināt budžeta līdzekļus Izglītības ministrijai. Skolotājiem zūd cerība saņemt algas pielikumu. «Dar' man tēvis pastaiņās...»

Agris Liepiņš «Dienas Biznesa» karikatūru nodaļa

NOSLĒGTS LĪGUMS

Ar laipnu LV preses izdevumu tirdzniecības apvienības Ludzas rajona aģentūras direktores Zinaīdas Rāncānes piekrišanu noslēgts līgums par «Zemtura» izplatīšanu arī šajā rajonā. Pagaidām te vēl nav daudz lasītāju, bet interese izdevums izraisījis un nu tam pavērtas plašas iespējas.

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Daugavpils, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spoģis Minsterē.

VIENI BEIDZ, CITI – SĀK

Septembra pēdējā nedēļā Rīgā pulcējās Spīdolas 1995. gada stipendiāti, Latvijas Kultūras fonda Spīdolas padome Māras Zālītes vadībā izvērtēja septiņu stipendiātu (no desmit) veikumu šī gada pirmajā pusē. Pēc ziņojumu noklausīšanās padome vienbalsīgi atzina, ka visi strādā godprātīgi un ļoti raksturīgi tas, ka vairums no viņiem pēta Latvijai svarīgas kultūrpārādības un tās saistītas ar visu Eiropas zemju kultūrprocesiem. Mūsu valstī plaši pazīstama Gunta Eniņa darbība, viņa tēma ir «Senie raksti uz Latvijas klintīm». Citas stipendiātes – Valda Vilīte nodarbojas ar «Latvijas saktām», Aina Alsupe ķērusies pie tēmas «Aušana Latgalē 19. un 20. gadsimtā» un tamlīdzīgi.

Šo stipendiju, kā zināms piešķir uz gadu, sevišķos gadījumos, ja pētījumu intereses to prasa, var arī pagarināt. Jauns projektu konkurss ar devīzi «Un katra būtne caur mani nošķiras un pati top par sevi» (Spīdolas teiciens no J. Raiņa «Uguns un nakts») izsludināts arī šogad, pieteikumus tam programmas koordinatore Inese Gailīte pieņēma no 1. septembra līdz 1. oktobrim. Kā viņa teica «Zemturim», tad iesniegšanas termiņš, tā ka 1. oktobris iekrita brīvdienā, ticis pagarināts līdz pirmdienai, 2. oktobrim, bet līdz 23. oktobrim projekti tiks izvērtēti un pieņemti autori

aicināti uz padomes sēdi.

Šo stipendiju mērķis ir veicināt un attīstīt Latvijas kultūru, atrast kultūrprocesus ar atsevišķu personu vai grupu stimulēšanu pievērsties valstij nozīmīgu kultūrprojektu izstrādei un īstenošanai.

Šim konkursam bija divējādas ievirzes – tradicionālā, kas ietvēra Latvijas kultūrvēsturi, savukārt sadalot sīkāk monogrāfijās, rakstos, apcerēs, kultūrtekstu tulkojumos, informācijas krājumos, pētījumos par reģionālo arhitektūru un novadu stilu, mūsdienu zemnieku sētas koncepciju, dialektus, masu mediju un sociālo grupu valodu un tamlīdzīgi. Šajā grupā piedāvāti arī pētījumi par Rīgu kā iespējamo Eiropas kultūras galvaspilsētu ar koncepciju un risinājumiem, sociālām un nacionālām grupām un tml. Aktuālā ievirze savukārt paredzēja Latvijas kultūru 90. gados, tajā skaitā vērtību sistēmu mūsdienu sabiedrībā ar tradicionālo un mainīgo, tāpat arī masu medijos, «atvērto sabiedrību» ideju, multikulturalismu, subkultūras, kultūrnacionālismu, valodas internacionalizāciju, cittautiešu integrēšanos Latvijas kultūrā, sabiedrības morāles dinamiku un daudz ko citu.

Spīdolas padome īpaši mudinājusi uz formu daudzveidību un novatorismu, aicinot izstrādāt gan projektus, plānus, programmas, gan izstāžu ekspozīcijas, katalogus, datu bāzes, ekspozīcijas, rīkot konferences, seminārus, gatavot kartotēkas, seriālus masu medijos un tamlīdzīgi.

A. Mežmalis

DZIEDĀTĀJAS JUBILEJA

š.g. 5. oktobrī
pulksten 15⁰⁰

aicinām piedalīties
dziedātājas
**Helēnas
ERSAS-KOZLOVSKAS**
100 gadu
atceres
pēcpusdienā
Riebiņu KN

Maz tādu, kuri kaut cik personiski pazīnusi kādreiz slaveno Kozlovsku ģimeni Riebiņos. Šeit muižā viesojušās daudzas slavenības ar pasaules vārdu, pats īpašnieks

un saimnieks S. Kerbedzs uzturējās ārpus muižas, viņa dzīvesbiedre bija īsta mākslu mecenāte – par to visu var uzminēt vairāk no Lietuvas, Polijas un Krievijas arhīviem, muzejiem, tur iznākušajām grāmatām un būtu iespējams «salasīt»: materiālus ar milzīgu kultūrvēsturisku nozīmi. Bet, diemžēl, neko īpašu mēs te «uz vietas» nezinājam par muižas pārvaldnieku, viņa lielo ģimeni un īpaši vienu no meitām – Helēnu, kuras balss pāri mūsu mazajai Latvijai skanēja vēl līdz trīsdesmitajiem un četrdesmitajiem gadiem, atbalsojās tālu Eiropā. Tā vien liekas – ja ne šī, viņas 100 gadu atceres diena – tā arī turpmāk mēs neko daudz neuzzinātu par lielisko dziedātāju, kuras talantu, balsi, dzīvesprieku un labestību apjūsamojuši visi, kuri viņu pazina.

100 gadu atceres diena, pareizāk pēcpusdienā ritēja plašajā agrofirmas kultūras namā. Te atmiņas par māmuļu, viņas dzīvi Riebiņos, Aglonā un citur stāstīja meita – cienījamā Mirdza Ersa un šīs ģimenes pazinējs rēzekniecis Eduards Kozlovskis.

Sarīkojumu kuplīnāja dzejnieks Pēteris Jurciņš, ienesdams savdabīgu dzīvīgumu, Preiļu rajona kultūras nama darbinieces, amatnieku biedrības priekšsēdētāja un rajona padomes deputāte Monika Livdāne, vietējais mākslas un novadpētniecības muzejs bija sarūpējuši daudz interesantu materiālu par dziedātāju, kas sarīkojuma apmeklētājiem pavēra ne vienu vien interesantu lappusi par šo mūsu novada fenomenu, pa lielākajai daļai nezināmu, sevišķi gados jaunajiem.

Interesanta bija arī tā programmas daļa, ko bija uzņēmis Riebiņu etnogrāfiskais ansamblis «Jumalēna». Viens otrs gan uzskata, ka Helēnas Ersas-Kozlovskas kā profesionālās dziedātājas piemiņas sarīkojums būtu efektīvāks ar Konservatorijas studentu vai Operas un baleta meistarību piedalīšanos, taču mūsu dziedātāja slavu ieguva gan vairāk ar skaistajām novada melodijām, kuras viņai izdevās izcelt no tautas dzīlēm un dāvināt citiem. Literatūrā varam lasīt, ka tieši ar viņu varbūt arī mēs šodien dziedam par baltiem bērziem aiz ezera un ziedošu rudzu vārpu, citas, ko izpildīja folkloristies.

PĀRDOMU DIENĀS

Kad vasara aizgājusi un atnākušas septembra beigās, lietus mēnesis oktobris, izplēn un nodzīst lapu koku krāsnā rota, kuru purina stiprumā un spēkā pieņēmis vējš, kad acīm redzami sarūk diennakts gaišā daļa un augumā aug tumšā, šis laiks vedina uz pārdomām, apceri, uz vērtējumu. Iekļauties lietūs un vēju skumīgajā grabināšanā aiz logiem, mēs atceramies tos saimes laudis, draugus un paziņas, kas mūs atstājuši, aiziedami mūžībā un kuru mirstīgo atlieku guldīšanā zemes klēpī esam piedalījušies.

Kopš neatmināmiem laikiem šis gada cēliens mūsu tautai bijis veltīts aizgājējiem, kuri it kā vēl joprojām neredzamā veidā ir starp mums, redz mūs un mūsu darbus. Pēc tautas ticējumiem var arī iespaidot mūsu rīcību, sagādāt patīkamas un priecīgas dienas, vai arī otrādi. Fokloras Sedevri atnes liecības par to, kā, kur un kad veli, kas esot aizgājušu dvēseles, uzciēnāti, lai varbūt no kāda izlūgto pidošanu par pārdarījumu tam dzīvam esot vai arī pateiktos par labu, varbūt arī ko palūgtu sev. Garu uzciēnāšanai bagātīgus ēdienus nolika rījās, pīrītis un citās vielās, kur visbiežāk iegriežas cilvēki, tāpat arī veli tur staigā.

Velu laiks iesākas 29. septembrī un turpināsies līdz 28. oktobrim. Mūsu dienās cienastus veliem nolikt vairs nav pienēmis, bet cilvēki tomēr atceras savus tuviniekus un draugus, kuri aizgājuši velu valstībā, uz viņu kapiem iededzina svečītes, atnāk apkopt kopīnas un domās pabūt kopā ar tiem, kas tur atdusas zem velenām. Arī kolektīvi rīko sveču vakarus. 2. novembrī katolicieģie atzīmē Dvēseļu dienu.

Atteļos starp unikālākajiem pieminekļiem Aglonas kapsētā ir Jaunavas Marijas godināšanai veltītā skulptūra; kara lidotāja Bonifācija Mazura un citi apbedījumi.

Mežmaļa foto

ALEKSANDRS PROBOKS

11. turpinājums

Sākumā likās, ka tie nedaudz iereibuši, jo uzvedās trokšņaini. Paslepus vēroju, kas notiks. Izrādījās, ka šie trīs «urkas» dažas dienas gāja darbā uz mašīnu rezerves daļu noliktavu. Konvoja tik mazai grupai nebija. Strādājot, izmantoja kadu brīdi, kad neviens neuzmanīja, izgāja no noliktavas teritorijas un klīda pa ciematu. Tie bija saķēruši sievieti, uzģērbusi tai ieslodzīto virsdrēbes, lai klusētu, pamatīgi iekaustuļi, un ievēduši zonā. Pie caurlaides sargs, redzēdams, ka atgriežas tikpat, cik no rōta izvadīja, bez aizdomām ielaida, lai gan pēc instrukcijas viņam tos visus vajadzēja pārmeklēt. Viņam bija slinkums aukstā laikā iziet pie vārtiem. Bet, ko viņš varēja pārbaudīt, jo seja tāpat nepazina. Turklāt vējainā laikā «zekiem» uz sejas drēbes aizsargmaskas.

Dabūjuši sievieti savā migā, tie

steidzās apmierināt dzimumtieksmi. Tādu pārgalvību! Sākumā it kā viss negāja gludi, bet drīz iestājās klusums. Baidījies pat pakustēties, lai nekļūtu par nejaūšu liecinieku notiekošajam. Kad visi bija izlustējušies, daži apģērbās un izgāja no teltis, aizvezdami vai aizvilkdami arī upuri. Tas tiešām bija jau upuris. Izdzimtenī bija mocījuši tā, ka noslāpa (ekspertizes atzinums). Aizvilka līdz atējai un tur atstāja. Viss atklājās tad, kad daļa no izvarotājiem jau bija atkal izgājuši no zonas. Savādi, mani neviens nepratināja un pats nepieteicos. Bet ko es būtu varējis stāstīt?

Troksnis bija pamatīgs. Daži no sardzes dabūja labu sutu, citus izsutīja uz tālākām ziemeļu nometnēm ar vēl sliktākiem dzīves apstākļiem. Zonā pie caurlaides ieviesa drakoniski stingru režīmu. Tie, kas uz darbu devās bez konvoja, vieninieki – speciālisti, atgriežoties tika stingri pārbaudīti.

smalki izkratīti. Zonā vairs nevarēja ienest neko, kas nebija paredzēts «zekas» formulārā (mantas kartē). Nazi, šķēres, asmeņus, zīmuli, papīru, pat ziepes un papirosus ņēma nost. Zonā laida tikai tad, kad pārliecinājās kas ir kas.

Pirms gulētiešanas neiztrūkstoši katru nakti notika pārbaudes. Ja līdz šim visus nostādīja rindā turpat teltī, saskaitīja, tad tagad dzina laukā. Sardze un leģeru amatpersonas pēc saraksta sauca ieslodzītā uzvārdu. Atbildē bija jākliež vārds, tēva vārds, dzimšanas gads, kriminālkodeksa pants pēc kura notiesāts, un soda termiņš. Ja radās šaubas, prasīja smalkāk: kur dzimis, kur tiesāts, izglītība vai specialitāte. Aizdomās turētos veda uz sardzes telpām un tikai pēc pamatīgas pārbaudes laida uz naktsguļu.

Slimības laikā zonas noliktavā ievēda ziemas apavus ieslodzītājiem. Tie bija pavisam ērti un galvenais silti. Bargākie mēneši bija pavadīti darbā izgāju ne tikai ar jauniem un siltiem apaviem, bet arī ar krietnu dzīvības kaloriju rezervi. Nu biju pieredzējis «zekas». Kad vajadzēja, izlikos pavisam vientiesis. Šaubu brīžos nolīdu malīnā un nogaidīju, kad viss beidzās. Darbā neslinkoju, bet centos vairāk izrādīt nekā patiesībā darīju. Lāpsta, cirtnis, «korobs» bija daudzreiz izmēģināti un pārbaudīti, un atlasīti parocīgākie, ar kuriem vieglāk bija strādāt. Maizes devu apēdu vienmēr ātri, lai neviens to neatņem, un tā, ka nenokrita neviena drupača. Viras bļodiņu steigā izdzēru un citīgi izlaizīju sausu, lai neviena mikrokalorija nepazustu.

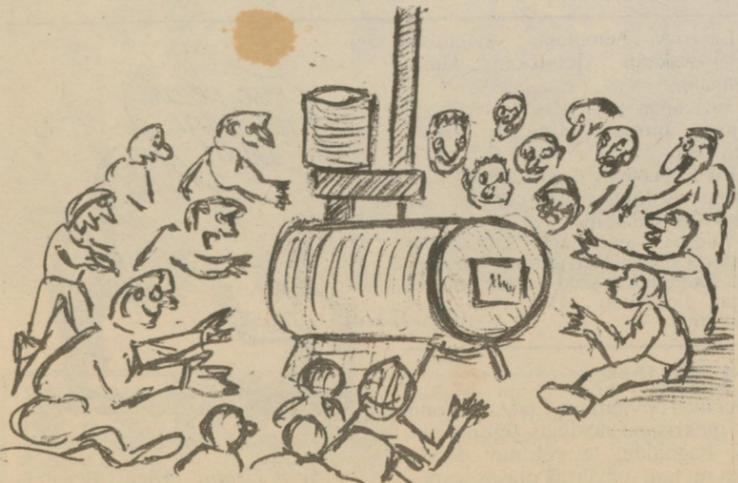
Ziemā mēs mazgājāties no vienas pirts reizes līdz otrai. Kā lai mazgātos, ja deguns, vaigi, zods un pat pēre pēc apsaldēšanās pārkļājas ar strutojošām

krevelēm. Tā bija masu parādība, nekādu ārstēšanu un medikamentus nelietojām. Ja rūpīgi sargāja seju no sala, krevelis ātri nokrita, taču ne uz ilgu laiku. Pa garo ziemu, vējos un salā sejas ādu iznāca nomainīt divas trīs reizes. Dažam jau no pīmās uz visu mūžu palika zilgani apsaldējuma plankumi un atlikušo dzīvi nācās dzīvot ar sala izrotātu seju. Tas bija savdabīgs aukstās Kolimas zīmogs. Citiem, tai skaitā arī man, jaunā āda atguva dabisko krāsu.

Aprīlis raktuvēs nāca ar gaišākiem saules glāstiem, bet maijā mums sāka vārit skuju dziru – biezu, dzeltenīgu šķidrums. To kā pretcīgas līdzekli bija atklājis kāds ieslodzītais mediķis. Bez attiecīgām iekārtām, bez laboratorijas, nebrīves apstākļos un izmēģinājīs arī uz ieslodzītājiem. Rezultāti izrādījās pārsteidzoši un viņam atdeva brīvību. Sākumā dzērām pa mēriņam (30 gram) divreiz dienā. Vēlāk – retāk. Pēc nedēļas zobu un smaganas vairs neasiņoja.

Cinga bija tikai viena no neapgūto Ziemeļu slimībām. Tāpat kā bērniībā masalas, te gandrīz katram jāizcieš vēl daudz citu. Tās uzrodas gan pa vienai, gan vairākām kopā. Mokoša bija malārija, ko vasarā izplatīja odi. Knišļi savukārt inficēja dermatitus. Sanitāro normu neievērošana daudziem beidzās ar smagas formas dizenteriju. Pavasaros sniega ietekmē zilbinošā gaisma katram otrajam izsauca «vīstas aklumu». Bija arī citas Āzijā izplatītas slimības – kā «beri-beri», kad slimniekam liekas, ka rokās uzvilkti cimdi, bet kājās – zēkas. Tomēr tam visam pāri kā smags lietuvēns gūlās izsalkums.

Turpinājums sekos

Augusts Eglojs

DAŽI VĀRDI PAR FRANCI MURĀNU

Tautsaimniecības zinātņu doktors, profesors, dzejnieks Francis Murāns dzimis 1915. gada 17. oktobrī Sanktpēterburgā, kur tajā laikā strādāja vecāki, bet pirms pirmā pasaules kara atgriezās dzimtenē – Viļņu pagasta Vecmurānos pie Maltes upes, kur tad arī aizritēja topošā dzejnieka un zinātnieka bērnība un agrā jaunība.

Dzejot viņš sāka jau deviņu gadu vecumā, mācoties Viļņu sešklasīgajā pamatskolā, šo nodarbi turpināja arī vēlāk Ludzas ģimnāzijas komercskolas nodaļā. Viļņu glezinānā apkaimē, Maltes laū plavas, meži un tūrumi, mūsu tautas tikumi, tradīcijas un goda prāts izaudzināja Franci Murānu par dzejnieku, iedeva viņam rokās kokli un noskaņoja to Dievam un Dzimtenes mīlestībai.

Positīva nozīme bija Ludzas ģimnāzijai, kur augstā līmenī bija mācību un audzināšanas darbs, kur tolaik par direktoru strādāja pazīstamais Latgales kultūras darbinieks Jānis Turkopulis. Skolā izdeva žurnālu «Vita Nostra», kuru vadīja vecākās klases skolēns Staņislavs Ladusāns (pēc kara dzīvoja ārzemēs, bija teoloģijas zinātņu doktors, profesors, jezuitu tēvs, pasaules katoļu filozofu biedrības prezidents). Bez dzejoļiem šajā žurnālā F. Murāns publicēja drāmu «Brāļa meita». Vēlāk gan ar dramaturģiju nenodarbojās.

Plašākai sabiedrībai Franča Murāna vārds kļuva zināms 1934. gadā, kad avīzē «Jaunais Vārds» 10. maijā parādījās viņa dzejoļi «Dzimtā mājiņa». Tad nāca arī citi dzejoļi dažādos izdevumos Latgalē – žurnālā «Olūts» nodrukāti vairāk par desmit, stāstiņš «Dzeives maklātōjs». Populāri kļuva viņa dzejoļi «Ave Maria», «Mōtei Latgaolai», «Ilgu zeme» un daudzi citi. Šajā laikā dzejnieks strādāja V. Lōča izdevniecībā Dagavpilī.

Ar 1944. gadu sākās dzejnieka sāpju

FRANCIS MURĀNS.

AIZMĒRSTĒS SLĪDES

Kauc vātra, lūkōs prīdes,
un visuļš gaudoj. eļš;
seņ pazudušas slīdes,
kur kaidreiz vede ceļš.

Tur traucūs gora olkōs,
tur munas ilgas plyust,
kur meža sārōs šolkōs
vēl vaidī, sōpes kyust.

Tur radzu: kūku ānā
mozs nāmenš kolnā snauž,
kur mōte, maigō, lānō
vēl senūs sapņus auž.

Tei sēd un gaida mīrkli,
kod lūgā dāls jōs siss
un sapņu laivas irkli
nu cītōm rūkom kriss.

Bet godi aizūt ōtri,
– laiks vacōs slīdes dzēš,
tik dzeive vēļ kai nōtre
tai dzeļ un rātas plēš...

studijas vietējā universitātē, ieguva ekonomista uzņēmuma vadītāja maģistra grādu. Kādu laiku Montānā strādāja par instrukturu tautsaimniecībā, bet kopš 1959. gada Mičiganas universitātē darbojās kā asistents un instruktors, publicēja daudzus zinātniskus darbus un sekmīgi aizstāvēja disertāciju, kļūstot par tautsaimniecības zinātņu doktoru, profesoru. No 1966. gada strādāja universitātes nodaļā Stēvenspointā. Uzcēlis mājiņu un 1981. gadā aizgāja pensijā.

Visu laiku F. Murāns aktīvi līdzdarbojās emigrantu sabiedriskajā dzīvē, bija draugos ar Leonardu Latkovski, Jāni Dimantu sr. un citiem, tomēr man sūtītājā vēstulē 1990. gada 28. maijā dzejnieks atzīst: «Es asmu kai mīts vīns pats svežu cylvāku vydā sovā mōjeņā, kur spēleju ērgeleites, vijoli, stereoplatēs klausīs klasiskū muzyku; vosorōs braucu ar velosipedu, zīmōs slēpoju. Cytim vōrdim sokūt – es asmu vīns, bet na vīntuleigs, jo maņ ir kū dareit».

Daudzi Franča Murāna dzejoļi ir īstas liriskas pērles, to atzinis arī M. Bukšs, par dzejnieku rakstīdams «Latgaļu literatūras vēsturē», un daudzi citi. Profesors J. Mediņš F. Murāna dzeju izmantoja, komponējot kantāti «Aglonas Dievmātei», ko 1960. gadā izpildīja Latviešu Dziesmu svētkos Indiānapolē un kur tā ieguva pirmo godalgu.

Pirmā F. Murāna dzejoļu grāmatīņa «Ilgu zeme» iznāca 1946. gadā V. Lōča izdevniecībā Vācijā. Arī otrā, tā sauktā filozofiskā poēma «Nelga» turpat izdota 1953. gadā. Pēc tam pagāja veseli četri desmiti gadu, kad pie lasītājiem devās trešā grāmatīņa – «Svešumā klistot» – tas notika 1993. gadā un šoreiz jau dzimtenē – ar Rēzeknes Kultūras centra izdevniecības svētību. Visi dzejoļi, kas ietverti šajā krājumiņā, uzrakstīti Kalifornijas novada Stēvenspointas mazpilsētiņā. Galvenie motīvi – dzimtene un tautas dzīve, latviešu trimdinieka sapņi un ilgas.

Franča Murāna veikums liecina par augsti attīstītu intelektu, par cilvēku ar bagātu garīgo pasauli.

(Pēc Tāvu Zemes kalendara)

MĒTES VĒSTULE

Ik vokoru, sveci kod dadzu,
kai gaisma maņ atmiņas aust.
Uz myureņa tevī tod radzu
un paceļu rūkas, lai glaust.

Bet ustoba tukša un solta,
pat cērciņš kai aizmidzis dzīd,
aiz lūga aug kopona bolta,
un lads ryutis zaigōdams zīd.

Tod sāstūs pi rateņa, glōstu
es kūdeli meikstū. Laiks tuk
kai dzeja, kod spēlei es stōstu
par dzeivi, kas atmiņōs dag.

Un, lyugdama Dīvu, ar baili
es dūmoju, dāls, kur tu kleist,
leidz dzīdēt sōc pādeji gaili
un dīna aiz lūga jau sveist.

Kod nōksi tu pabyut kaut breidī
ar manī, kod moti sōc snigt,
par mīlu un kryuti, kū zeidī,
pyrms aizeju bārzūs es migt?

Es gaidū, kaut acīs tymst, skoti
uz ceļa kai skujas tev zeļ,
sirds vōrti ir atvārti ploti,
Sirds osoros veldzi sev smēļ...

REITS

Dag saules lismōs lejas,
leist zīdus rosas zaigš,
kai bārnī kūki smejš,
kod laižās dūvyds maigš.

Dzērd lejā runas skaļas,
kur Malta šolkūt trauc,
bet leičūs, dryvōs zaļōs,
bolss laksteigolas sauc.

Vēkš kryumūs vušku borī,
kaidš ganēnš jautri dzīd,
leikst bolti īvu zori
par zemī, vyss kur zīd.

PUJĀTU JĀNIS

Galvenais – viņa doma, izsacīta krievu, vācu vai latviešu valodā, bija loģiski tieša, bet kad viņš izteicās dzimtajā latgaliešu – visiem mutes bija vaļā. Viņa valoda bija sulīga un skaista, bez rusicismiem, polonismiem, germānismiem. Pujātu Jāņa aizsargvairogs bija gudri izsvērts viltīgums. Gan tad, kad kara pēdējā ziemā vairāk kā mēnesi uz siena vezuma braukāja pa piefrontes joslu Kurzemē, lai nepamanīts neieietu neviens okupants, gan iemanoties mācīties reizē divās fakultātēs universitātē, gan arī vēlāk, kad oficiālās varas pārstāvji sāka viņu uzskatīt par nevēlamu pasniedzēju Mākslas akadēmijā, aizliedza uzstāties publikas priekšā, publicēties presē.

Bet Pujātu Jānis bija un palika Pujātu Jānis. Viņa vārds rakstīts zelta burtiem latgaļu un visas tautas kultūras vēsturē. Gudra un tālredzīga bija viņa aksioma: «Var atņemt tautai valodu, nevar atņemt garu... Lai mūsu mēles vietā runā mūsu māls». Un Latgales māls Latgales vārdu Jāņa Pujāta gudrā virzībā iznesa pasaules plašumos. Viņš bija dziļām juridiskām zināšanām bruņots tarans, lai spētu caursit boļševistiskās birokrātijas žņaugus, un pacietīgs skolotājs, sava novada kultūras darbiniekiem un daiļamatniekiem mācot īstas latgaliskās patiesības.

1988. gada jūlijā, festivāla «Baltica» laikā, kad Rīgas ielās uzziēdēja sarkanbaltsarkanie karogi, tuvinieki slimības sagrauto Jāni Pujātu vēl paspēja pienest pie loga, lai paskatās. Jānim pa vaigiem esot noritējusi asara. Nākamajā dienā viņš izdzisa.

Antons Kūkojs

Francis MURĀNS SVEŠUMĀ KLĪSTOT

Pītera Gleizdāna draudzīgais saržs

Vēļ gribis pi zemes, kur
bērceiba ryus,
zam atmiņu lopom kas čaukst,
spīst pīri pi ežas, par gultu kas kļjus,
pa myužebas vōrtim kod joaizīt
byus.

Uz sātu vēļ gribis kaut vacumā

it,
kur vōrti pusatvārti snauž,
lai trepes uz nōkūtni cereibā slīt,
kū olkstūšō sirds tikai jauš.

MUNA ZEME

Tur, kur bolti ceļi lūkōs
cauri bryunim rudzu laukim,
kur ar rūžukrūnīm rūkōs,
veiri vogōs svīdrus slauka,
tur ir muna zeme!

Tur, kur laksteigola pūgoj
Maltes krostā eļkšņu kryumūs,
lampas gaisma storōj lūgūs
zīmas nūvokorūs dryumūs,
tur ir muna zeme!

Tur, kur Dīva nomi stolti
pōri sylim gaisā ticās,
un kur lakateņi bolti
Monstrancijas priškā licās,
tur ir muna zeme!

Tur, kur agri sapņi rodōs,
kas kai ērgli spōrnūs cēle,
tur, kur cītu solu, bodu,
Dīvu lyudžu sovā mēlē,
tur ir muna zeme!

Tur, kur munas ilgas traucās,
lai kod mīrkli aizūt spātu,
golva gūdbijeibā licās
kai pret pošu Dīvu svātu,
tur ir muna zeme!

VĒL

Sirds vēļ jauna – pilna alku,
gribas senos maldos grimt
un kaut mīrkli baudīt malku
salduma, pirms ļaut tai mirt.

Skati meklē tālas lejas,
gribas laisties, prāts kur mulst,
kaut ar daudzas mīļas sejas
kopenēs aiz sila gulst.

Prāts vēļ laužās cauri sienām
meklēt to, kas vēļ nav rasts,
bet aiz aizplūstošām dienām
raugās jaunas dzīves krasts.

Velti laksta sirds kā būri,
veltī skati salī dzer,
ceļš jau iet uz kapu stūri,
mūža vakars vārtus ver.

Un kā zieds, kas atver lapas,
kas pēc saules skūpstā birst,
tā arī viss, kas apklust kapā,
dzīvo vēļ, kaut arī mirst.

FRANČA MURĀNA pirmās dzejoļu grāmatīņas vāku zīmējusi Vera Libiga, bet jaunākās – Lūcija Gadzina, pēc vārdu «Svešumā klistot» uzrakstījis Augusts Eglojs.

«ESTONIJA» KATASTROFAS GADADIENĀ

Arī pirms gada šī bija vējaina un lietaina diena, tagad vēl mūsos nav norimusi sāpe, kas dziļi smeldz visos Baltijas jūras krastos, Starp tiem, kuri gāja bojā prāmja «Estonija» katastrofā, lasāms preilieša Aivara Stauža vārds. Lai viņam mūžīgs miers nemīlīgajā dzelmē un tuviniekiem – dzīvesbiedrei ar dēliņu un meitiņu – mūsu dziļā līdzjūtība un uzmanība. «Tie viņi, kas pāri Tev, – lai kā glāsti, Tās vētras, kas pāri Tev, – lai kā lūgšanas...» – teicis dzejnieks drīz pēc prāmja aiziešanas dzelmē.

Attēlā: Frihamertas ostā Stokholmā prāmim «Estonia» to atstājot reisā uz Tallinu, uzņēmums no tagad dzelmē esošā, bet kādreiz lepnā un bagātā satiksmes līdzekļa borta.

A. Mežmaļa foto

NAMĪREIGŌ SIRDS

Muna tava Viktora Vonoga pimiņai (1920. 12. X – 1995. 13. IX)

Saules gaismu jys iraudzēja Daugovas pļovu vydā. Garom tecēja mysu liktiņupe Daugova, un tās krostūs zidēja savvaļas irisi, jumstiņu gladiolas voi kai tamā pusē sauce – zībenteni. Mōjas tai ari sauce – Pļovu Vonogi. Nu tom vinleidz labi beja saskotoms gon Niegales bazneicas boltais tūrns, gon Leiksnas divnoma gotiskajā stilā veidotā sorkoneigi tūrni.

Tei kai tavs beja jaunokais dāls bārnim svētētā "giminē, mōju saiminika gūds jam napisaņoče. Pēc pamatskūlas beigšonas jys tyka syuteits mōcētis tōļok Aglyunas katōļu gimnazijā – ar klusu mōtes cereibu, ka zynōkōrais zāns izavēlēs goreidznika ceļu. Bet muna tava sirds beja par strauju, un vēļme izzynōt iļos pasaules skaistumu – pōrōk lela... Pēc Aglyunas gimnazejas beigšonas tavs uzsoče studijas Latvijas universitates Filologijas fakultatē, kur tūlaik strōdōja izcyli mōceibu spāki: Jānis Endzelīns, Jānis Alberts Jansons, Stanislavs Kolbuševskis u. c. Baltu filologijas studijas tavs beidze ar magistra grādu 1944. godā.

1943. godā tavs soče strōdōt Daugavpilī, V. Lōča izdevniceibā, tās publicātajus izdevumus ir atrūnami tava pyrmi nūzeimeigi dōrbi literatūrvesturē un kritikā, kai ari beletristikā.

Utrajam pasaulja karam beidzūtis, lela daļa latvišu inteligences devēs pļūjom svešumā, uz Ritumim. Aizbrauce leļokō daļa V. Lōča izdevniceibas darbiniku. Steidzeigi sasaulōjūši, ari muni vācōki uzsoče bēglu gaitas. Kara beigās jī sagaida Kūrzemē, Kuldigā, jo laiva, ks aizvāstu jys pōri jūurai, napīnoče...

Pymajūs pēckara godūs Latvijas Valsts universitatē ir lels specialistu tryukums. Muns tavs teik uzjims aspirantūrā, paraleli mōceibom jys strōdōj ari docētōja dōrbu. Taču jau 1949. godā universitate ir jōatstōj, jo LPSR augstskūlōs ir sōkusēs leļō «kadru teirēšona»...

Sōcēs dōrba meklējumi, kurūs labi

nūder gon zeimātōja talants, gon fotogrāfa īmaņas, gon jauneibā gyutais fiziskais ryudejums un dzidōtprīks. Tūmār golvonōkōrt ir strōdōts par latvišu volūdās un literatūras skūlōtōju dažaidōs Reigas skūlōs, cikom 1959. godā rūnās īspēja otkon pīsavērst literatūrzynōtnei, uzsočūt dōrbu Raina Valsts literatūras muzejā. Muzejā tavs nūstrōdōj leidz 1964. godam. Jys īsōk raksteit disertaciju par latgališu literatūras un kultūras darbinīkim, ir leidzautors «Latviešu literatūras vēstures» II sējumam, publiceļ škirkļus *Latvijas Mazajā enciklopēdijā* un grōmotā «Latviešu literatūras darbinīki». Par nūžālošonu jau pēc dažim godim vēstures rots ir pasagrīzīs latgališu literatūrai un volūdai nalabvēleigā vērzīnī. Sovu īsōktū disertaciju tavs ir spīsts nūlikt mōlā un atsōkt skūlōtōja dōrbu Reigas 2. internatskūlā.

Mōtes vēlēšonōs redzēt sovu dālu Viktoru goreidznika ometā pīsapylda cytaidā veidā – desmit godus muns tavs nūstrōdōj par izvadeitōju. Nav īspējams saskaitēt tūs cylvākūs, kurus jys ir aizvadejis pādeļā gaitā, tyvinīkim snādžūt mīryņōjuma un cereibas vōrdus...

Sōcūtis atmūdai, Latvija kļjyst aktuala ir latgališu volūdās un kultūras jautōjums. Tavs īsaisaista Reigas latgališu bideibā «Olūtis», sōc laseit lekciju kursu universitatē par latgališu literatūru un volūdās īpatneibom, uzastōj ar referatim, publiceļ presē.

Taču godi ir padarejūši sovu. Straujō un namireigō sirds ir paguruse. Steidzeigais un vysod kusteiba asūšais cylvāks ir spīsts pōrsavitōt invalida ratēnūs... «Sirds... sirds... sirds...», ēykustēja tava lyupas eisi pyrms nōves...

Jū apglobōja dzymtas kopūs – Mīstelišūs – blokus tāvam, vacaimōtei, mōsai, brōļam. Tipat natoli plyust Daugova, bērneibas upe. Un pļovōs, taipat kai tūrēiz, zid puēs. Tikai irisu un zībentēņu vaivs nav... Ir pagōjis cylvāka myužs.

Ieva Zuicena

VIKTORS VONOGS

Ave Maria

Turpinājums

«Nikod!» Andrejs ikaisa. «Cylvāki vīnkōrši nūsoltu, tik tukša palyktu jys dzeive bez mōkslas. Mōksla asūt gon nadereiga, bet lūti napicišama lita. Pōrōk saauguse ir mōksla ar myusu ikdīnu un svātīkim. Nav īspējams tū iznycynōt. Nabyus profesionalōs mōkslas – uzplauks tautas mōksla. Un tei nikod naniks, jo estetiskōs jyutas ir naatjamama cylvāka dōbas sastōvdaļa. Un cik lela nūzeime mōkslai myusu dzeivē, maņ likās, vuslobōk tū ir saprotuse religija un politika. Kailas idejas nivīnam napateik. Bet kod šōs idejas ītarpas mōkslas formā, ō, – pat vysgudrōkais īleiss šaidā teiklā. Un tai tū ir vyscauri. Bet ek! Es jau zynu, ka tevi navarešu pōrlīcynōt!»

Pasacejis tū, Andrejs mudri pasagrīze uz klavīru pusi un soče spēlēt spēceigu vaļsi.

Murāns saprota, kū vajadzēja dareit. Jys pīsacēle un, svineigu seju sataisejis, lyudze Margaritu deļōt. Un kad jī beja beiguši deļōt, Margarita saceja, ka tai naasūt labi, sādōs pošā pi klavīrēm un lyka ari Andrejam deļōt. Tagad jautreiba nasabeidze. Obas studentes smēļōs tik prīceigi un jautri, ka kotram īsyla sirds. Jūs acis mirdzēja naporostā myrdzumā, sejas beja sasorkušas un cīši vylynojūši beja tajōs īsavērt. Bet jōs atmete tik atpakaļ sovas sprūgāinōs galveņas, pasameja tai skaisti, un – pļōpōja vīnā laidā. Pat flegmatiskais Murāns beja palīcīs naporostī jautrs un pļōpeigs kai meitūts. Un kad dančis beja cauri, jī vysi sādōs pi golda, pyūte papirosu dyumus un runōja otkon – gon cīši gudri,

gon pavysam mulkeigi. Tad sōcēs otkon anekdošu stōsteišona vai vēļ kaidš gobols.

Tai tys turpynōjōs lobu laiku. Beidzūt studentes sōče runōt par īšonu un mōjom. Asūt jau tymsa nakts, un šōs grybūt izagulēt. Reitā agrī sōkšūtīs lekcijas.

Prūtams, kotrs mēginōja jōs aizturēt, bet vysas pyules beja veļteigas. Margarita taisejōs īt izlaistu sovas draudzines pa durovom. Ari Murāns beja gotovs jōs pavadeit. Un Andrejs otkon nagribēja palikt vīns. Tai vysa banda cēļēs un gōja ōrā. Uz īlas jī izaškeire. Studenti aizgōja uz Daugovmolas pusi, bet Andrejs gribēja īt uz kanala pusi. Margarita gōja jam leidza.

«Vajaga mozlīt atsasvaidzynōt,» jei saceja. «Asu dīzgon sakoruse.»

Īlas beja palykušas tukšas un klusas. Nakts tymsums un laternu gaisma beja pōrveidōjuse jys parostū seju. Sovā nakts rūtā jōs beja mozlīt nūslāpumainōkas, bet daudz interesantōkas un pateikamōkas. Vāsais nakts gaiss sytōs obu gōjēju seļōs un atvāsnyōja jys sakorsušūs vaigus.

«Es gon nadomōju,» īsoče Andrejs, «ka vys te pi tevis aizīs tik tōli.»

«Jā, es jau ari nā.»

Klumas.

«Un kai tev tagad vyspōri īt?» praseja Margarita.

«Kai nu tur var īt... Dzeivōju, kai varādams. Bet tu taču zyni, kai maņ īt...»

Margaritai nabeja kō saceit. Jī vēļ parunōja šū tū par gaidamajim eksamenim, un tad ari Margarita beja izastaigōjuse. Beja jau ari

dīzgon lels rīnkis apīts. Un nu Margarita snēdze Andrejam rūku un pasateice par apcīmōšonu. Jys atsasveicyņōja un pasagrīze uz sovu pusi.

Andrejs Rudāns vēļ atsaroda pavadeitō vokora atmiņu varā, kad, īgōjis sovā ustabenā, iraudzēja, ka uz golda beja uzlykta kaida vēstule. Tei beja nu tava. Andrejs nikō loba naparedzēja. Jys plēse vēstuli vaļā, un jō rūkas drebeja.

Tavs raksteja...

Dāls!

Tu jau zyni, kai maņ gōja ar veseleibu. Tūmār leidz sam vēļ varēju šai tai kustēt. Bet nyu jau ūtra nedeļa kai guļu gullā un monu, ka tik dreizi nimoz vēļ navarešu cēļtīs. Tai vysi steidzeigōki pavasara dōrbi palik nadareiti. Un es tak naišu jimt cylvāka vai praseit kaimiņa, ka maņ ir dāls, kas pavysam lābi varātu vysu padareit. Vysmoz tagad tev jōsaprūt, ka mōjōs tovas rūkas ir vysvairōk vajadzēigas, ka te ir tova eistō vīta. Izmet reizi nu golvas sovas ītīpeigōs dūmas par studeišonu. Padūmōj par munu gryutū stōvūkli un brauc tyuleņ uz mōjom.

Tovs tavs.

«Vys pagolam!» tei beja Andreja pyrmō dūma. Jys jutōs satrikts. Cytu reizi jys byutu vēļ rakstejis atpakaļ, byutu vēļ sovā speiteibā daudz kū izdarejis. Tagad beja cyta lita. Tavs beja slyms! Lyuk, šys beja tys magiskais teicīņš, kas vyļka vysam pōri streipi. Tavs beja slyms un tyvu pi nōves. Vysu vajadzēja mest pi molas un braukt uz mōjom.

Pādeļō cereiba vēļ ausa jō golvā. Varbyut ari tavs palīks vasals, varbyut izadūs jū pōrlīcynōt, varbyut... Bet tei jau beja tikai cereiba un vairōk nīkas. Cereibu jau ir daudz, tōs vysas ir skaistas, bet cik reti tōs pīsapylda. Un cylvāki tūmār nikod nabeidz cerēt...

Nobeigums sekos

SATBILITĀTE

Saruna ar Latvijas Unibankas filiāles Preiļu noreķinu grupas pārvaldnieku Jāni Laizānu.

Jautājums: Latvijas Unibanka septembri bija jubilāre – svinēja divus gadus. Ļoti skaists cēliens kā cilvēka, tā, laikam, arī bankas mūžā?

Atbilde: Patiešām. Mūsu bankai šis bija pietiekams laiks, lai izvirzītos vienā no pirmajām valsti vietām pēc nozīmes, darbu apjoma un klientu uzticības. Mūsu bankas prezidenta Andra Bērziņa sagatavotajā informācijā par šī gada I pusi teikts, ka, neraugoties uz grūto finansiālo situāciju Latvijas finanšu sistēmā, banka spējusi sekmīgi attīstīties un īstenot savā stratēģiskajā plānā izvirzītos mērķus. Unibankas aktīvi palielinājušas par 20 procentiem – no Ls 70,1 miljona līdz Ls 84,1 miljona, iegūtā peļņa pēc nodokļiem ir 931 tukstotis latu. Pūsgadā noreķinu kontu skaits palielinājies par 38, bet noguldījumu – 17,5 procentiem, tā

sauktais kredītportfelis kļuvis bagātāks par 33 procentiem. Šie skaitļi runā daudz par ko – attaisnojusies bankas stratēģija uz stabili un sabalansētu izaugsmi, piesardzīga riska politiku un ētikas principu ievērošanu. Tie savukārt ir svarīgākie faktori, kuri pieasaista klientus. Vārdus sakot – krīzes situācijā Unibanka spējusi būt par noteiktu stabilitātes faktoru visā Latvijas finanšu sistēmā kopumā.

Turpinot par banku, jāpasaka, ka mūsu klientu rīcībā pašlaik ir 41 filiāle un noreķinu grupa, šogad filiāļu statusu ieguva Balvu, Krāslavas, Siguldas, Alūksnes un Talsu noreķinu grupas, savukārt tās jaunās sāka darboties Bauskā, Madonā, Liepājā, Aizputē, Priekulē un Aucē. Preiļu grupa šogad atzīmēja gada darba cēlienu. Unibanka vienā no pirmajām Latvijā ieguva licenci darbībai vērtspapīru līgū un kļuva par Rīgas Fondu Biržas biedru. Uzskāta privatizācija četros posmos. Pirmajā

akciju kapitāls tika palielināts par 2,5 miljoniem latu, ieskaitot kapitāla nesadalīto peļņu un uzkrātās rezerves, nobeigumam tuvojās otrs, kura gaitā pārdoti vairāk nekā 50 procenti no valstij piederošajām akcijām, no tām 22 procenti publiskajā piedāvājumā un 13,5 procenti – mūsu klientiem.

Jautājums: Rāznas filiāles – atrodamas Rēzeknē, Atbrīvošanas alejā 95 noreķinu punkti ir Dagda, Preiļos un citur, ko tie piedāvā klientiem?

Atbilde: Vismaz divpadsmit pakalpojums – juridiskajām un fiziskajām personām atver un apkalpo kontus valūtā, pieņem un izmaksā skaidru naudu, uz jebkuru valsti pārskaita naudas līdzekļus, latos un valūtā pieņem noguldījumus, izsniedz kredītus, konvertē valūtu, pieņem čekus, iepērk sertifikātus, pieņem komunālos maksājumus, darbojas ar kredītkartēm, sniedz faksa un kopēšanas pakalpojumus.

Jautājums: Varbūt tuvāk par savu noreķinu grupu kā vienu no jaunākajām.

Atbilde: Jauna bet ne zaļa, veicam visus tos pakalpojumus, ko ikviena filiāle un cita grupa. Komunālos maksājumus ar mūsu starpniecību izdara dzīvokļu kooperatīvs «Liesma», kas atrodas Preiļos Rēzeknes ielā, pilnīgi no visiem preliešiem pieņemam maksājumus par elektroenerģijas un gāzes patēriņu, ceļojumu apmaksas. Apkalpojam SIA, juridiskās personas, zemniekus un citu privātpersonu individuālos kontus.

Jautājums: Cik klientu jūsu grupa kreditē?

Atbilde: vairāk par 360, šajā pulkā arī deviņas zemnieku saimniecības, kontu kopsumma pārsniedz 257000 latus. Tas nav maz, jo grupa Preiļos darbu iesāka tikai pagājušā gada 6. septembrī. Sākumā mūsu ofiss bija kultūras nama foajē, kur kopā ar agrāko mazo zāli iekārtojām telpas, tagad esam pārcēlušies uz speciāli banku vajadzībām celto ēku Talsu ielā 3, kas sākumā bija kā Latvijas Valsts bankas filiāle, tad to pārņēma banka «Baltija», mums iedalot nelielu telpu. Pašlaik mēneša apgrozījums ir trīs miljoni latu.

– Paldies par atbildēm un vēlām jaunus panākumus turpmākajā ražīgajā darbā!

Zim. Jānis Rancāns

Padoms

KAMĒR NEZĀLES ZAĻO

Pirmām kārtām atgādinašu, ka stājusies spēkā LR Zemkopības ministrijas apstiprināta instrukcija par speciālo atļauju (licenču) izsniegšanas kārtību tirdzniecībai ar augu aizsardzības līdzekļiem. Šādu dokumentu var iegūt tikai LR Uzņēmumu reģistrā reģistrēta juridiska persona, kuras statuss vai arī reģistrācijas apliecībā paredzēta tāda darbība. Sīkākās ziņas var saņemt pie augu aizsardzības speciālistiem un augu aizsardzības stacijās.

Nedaudz par to, kas mūs tik stipri apšēdušas – nezālēm. Ar tām var un ir jācinās ne tikai pavasarī, bet arī tagad rudenī, pirms lauku aparšanas. Piemēram, pret kartupeļu nematodi. Vīspirms jāpārbauda lauki, kuros nākamgad nolemts stādīt bumbuļus. Augsnes paraugu analīzes izdara helmintoloģijas laboratorija Rīgā, Maskavas ielā 68. LV-1003, tālrunis 223370.

Daudzgadīgo nezāļu, tajā skaitā vārpatas, apkarošanai pirms rudens aršanas lietojams raundaps vai utāls. Devs – divi trīs litri uz hektāru. Viendīgļlapu nezāļu apkarošanai kartupeļos, cukurbietēs, kāpostos, burkānos u. c. lieto ažiļu – 1 līdz 1,5 litru uz hektāru. Raundaps ir 1 litra iepakojumā un maksā 8,3 latus

kilogramā, 5 litru – 39,3 latus, 0,75 litra – 3,93 latus, ažiļi 1 litrs – 24,6 lati. Lietojami, kamēr nezāles vēļ zaļo, apstrādātos laukus tad apar pēc trim nedēļām. Pavasarī šie lauki būs tīri.

Ērts lietošanā un dod lielisku efektu ziemāju graudaugos preparāts Satis 18 p. s. Tas ir jauns preparāts ūdenī šķīstošos maisīšos. Katrs no tiem satur viena hektāra devu, drošs lietošanā, jo nav tiešas saskares ar preparātu, tas nav jāsver un jāmēra, saskārē ar ūdeni maisīņš izšķīst pāris minūtēs, var izsmidzināt ziemas kviešu, rudzu vai miežu sējumiem rudenī vai agrā pavasarī, kad labībā un trīslapu stadijā un līdz cerošanas fāzes beigām un ne vēlāk par cerošanas sākumu. Lielāka efektivitāte, protams, nezāļu agrīnās attīstības stadijās. Iedarbojas uz jo daudzām divdīgļlapu nezālēm, tajā skaitā tirumu kumelīti, ķeraņu madaru, sārto panātri, blusu sūreni, tirumu zvēri, akļiem, ganu plikstīgu, tirumu pērkonī, lauku mikstpieni un citām, tirumu usnēm miglošanas brīdī jābūt rozetes stadijā. Rudens deva 200 gramu uz hektāru, pavasara – 150 gramī. Preparāta cena – 55,5 lati par kilogramu iepakojums – 150 gramu maisīšos.

Jevģenija Stikāne, augu aizsardzības agronome

LATGALES LAUKSAIMNIECĪBAS REĢIONĀLĀS ZINĀTNĒS CENTRS

ir jauna sabiedriska organizācija, kurā apvienojušas Valsts Viļānu selekcijas un izmēģinājumu stacija (SIS), Valsts lopkopības izmēģinājumu stacija «Latgale», kā arī Latvijas Valsts ciltslietu un mākslīgās apšēklošanas stacija, darbosies uz Viļānu SIS bāzes, kuras saimnieks ir šīs stacijas direktors Leopolds Zunda. Šī zinātnes centra programmas galvenais mērķis ir augstā profesionālā

limenī konsultēt zemes kopējus aukgopības, lopkopības, produkcijas pārstrādes, realizācijas un citos jautājumos. Sevišķa vērība tiks veltīta linu audzēšanai un pārstrādei.

Ievērtēta centra koordinācijas padome, tās priekšsēdētāja ir Viļānu SIS nodaļas vadītāja, lauksaimniecības zinātņu doktore Veneranda Stramkale.

Agita Pāvule